

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 7.

V Ljubljani, 17. svečna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Vsebina: Položaj slovenskih učiteljev na Koroškem. — Naš denarni zavod. — Trnje in osat. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Sv. Birokracij. — Odprto pismo. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Položaj slovenskih učiteljev na Koroškem.

To pot hočemo povedati, kako postopajo nemški nacionalci med učitelji proti slovensko-narodnim tovarišem. Avgusta minulega leta je posetil učitelj Pilgram v Velikovcu dva tovariša v pliberški okolici, izpolnivši s tem svojo dano obljubo. To ni nič zlobnega. Kaj ne? A premodri škodoželjni nemški nacionalci so vendar drugače mislili o omenjenem posetu, o čemer svedoči članek »Professor Apih und seine slavischen Organe«, natisnjen v »Kärntner Wochenblattu«. Nemškutarski dopisun izprva z otožnim srcem konstatuje, da g. prof. Apih že vsa leta brez kazni poslovenjuje učiteljskega. (Seveda take, ki so že slovenski!) Posledica tega »slavizovanja« se je baje pokazala, ko je Pilgram posetil svoja tovariša. Dopisun namreč izrečno trdi, da je Pilgram le agitiral za osnovo slov. učiteljskega društva. V tem podjetju ga je baje podpiral tudi tovariš Kovačič iz Švabeka. Deželni šolski svet ter drugi kompetentni faktorji imajo torej zvesto paziti, da odvrnejo prej ko mogoče pretečo (!) slovensko nevarnost, sicer bomo pa že tudi mi čuvali na vsakojako gibanje slov. učiteljev ter vam (t. j. »K. W.-u«) pravočasno poročili. To je nekak izvadek ovaduškega članka.

Premotrimo snovanje slov. učiteljskega društva, ki se ga nemški nacionalci tako boje. Tako društvo bi bilo že zdavnaj živa potreba.*) Koliko zasmehovanja in perfidne ironije so morali ter morajo še sedaj v večji meri požirati slov. učitelji o raznih prilikah, posebno pa pri skupščinah! Nesramna laž je, ko dopisun imenovanega nemškega lista trdi, da je vladalo do sedaj najlepše razmerje med nemškimi in slovenskimi učitelji. Da, med nemškimi in nemškutarskimi učitelji, verjamemo; a učitelja, ki je količkaj še čutil s svojim slov. narodom, so kolegi grdo prezirali! Smešno in hinavsko je jadikovanje »K. W.« dopisuna, da se bo sedaj kalil ljubi mir med učiteljstvom, ko so nam bili nemški učitelji vedno tako prijazni in dobri in da so menda razboriti slov. učitelji itak dobro vedeli, da ima učitelj-

stvo vsega dobrega (?) pričakovati le od nemških nacionalcev; Slovenci pa ne zaslužijo podpore od učiteljev, ker so klerikalni. Tako polemizuje prekanjeni dopisun v »K. W.«! »Ker so nam bili nemški učitelji vedno prijazni« in »ker so koroški Slovenci klerikalni«, se mora po logiki hudomušnega dopisuna vsak slov. učitelj odvrniti od svojega lastnega rodu! Da, to bi jim bilo všeč! Takšne politiške direktive nam hočejo diktirati! A nemška politika nas pouči le o nasprotnem. Kako bojevito branijo napredni i. dr. Nemci svoje klerikalne brate na Tirolskem proti Lahom. Ali naj bi jih pustili tudi zaradi klerikalstva raznaroditi? Sicer je pa res čudo, da ti »klerikalni« Slovenci volijo tudi liberalne nemške poslance, če jim poslednji dajo mastne obljube ter jih vrhu tega še pitajo z golažem. Iz tega je razvidno, da je masa v politiškem oziru nepoučena in le prerada verjame sladkim besedam. Masa je povsem indiferentna. A vsekako so Slovenci povprečno veliko bolj prijazni šolam in učiteljem nego koroški i. dr. Nemci. To dobro vedo nemški nacionalci, zato tudi sami ne verjamejo svoji polemiki proti Slovencem. V vsakem očitku leži ostudna zvižaja, laž, otemnujoča pravo politiško mišljenje ter zdravo naziranje.

Nemško naprednjaštvo pri učiteljih se najbolj kaže v tem-le: Leta 1898. je neki učitelj priporočal svojim tovarišem širiti neki slov. napredni politiški list. In kaj se je zgodilo? Nemški učitelji so protestirali, češ, na tak način bi se pojavili slovenski naprednjaki po Koroškem. Par let pozneje smo slišali debato, kjer je zagotavljal neki nemški učitelj, da mu je ljubši napreden Slovenec, nego klerikalen Nemec. »Jaz pa nisem tega mnenja«, odvrne drugi nemški tovariš, in prikimali so mu še celo renegatski kolege! Slične izjave čujemo mnogokrat. Iz tega lahko sklepa vsak, da nemškim nacionalnim zagrizencem ni za pošten napredek, temveč v prvi vrsti za ponemčevanje. Oni črtijo vsakega slov. naprednjaka, sploh vsakega narodnjaka, ker bi jim ta mogel ovirati njih krivično žetev. Očitne slov. učitelje imenujejo v nemških listih kar naravnost z imenom »Windische«, »Deutschenfresser« ter jim očitajo brez vsakega povoda ali dokaza klerikalstvo! Tako umazano in neopravičeno počenjanje lahko zovemo hajduštvo! Sami bi se radi bratili z nemškimi klerikalci, ko bi bilo tega treba, slovenskim učiteljem pa očitajo, česar ne morejo dokazati z dejstvi! Ali ni to grda

*) To že z ozirom na ugled in čast slovenskega učiteljstva. Seveda ne sme to uč. društvo biti v zvezi s klerikalnim celovskim »Učiteljskim domom.«
Uredn.

in zlobna lumparija? Podlost je tako ravnanje z nedolžnimi tovariši! K takim činom jim pa ni treba veliko poguma; saj sploh vse šolske in vladne oblastnije — še posebno pa nadzorniki! — radi vidijo, da ovadijo in črne tega ali onega slov. učitelja. Za nemške šoviniste je pa tudi jako poniževalno, da ščuvajo oblastva na to malo peščico slov. učiteljev, ko se vendar radi ponašajo s svojo germansko hrabrostjo. Ovaduštvo je nekaterim renegatom tako priljubljen posel, da to celo javno poudarjajo, kakor je storil nemškutarski dopisnik »K. W.«

In kaj je s slovenskim učit. društvom? O tem še nismo razpravljali in ako bi, mislimo, da to čisto nič ne briga nemškutarjev in Nemcev. Mismo na popolnoma slovenskih tleh in tudi nečemo kratiti drugim pravice, kolikor je imajo med Slovenci po zakonu! Pravic, ki so vsem narodom avstrijskim v enaki meri jamčene v drž. zakonu, si pa ne pustimo zanikavati in jemati! Zavračamo tudi nesmiselno trditev, da bi bilo slov. učit. društvo klerikalcem v prilog. Nemci imajo povsod, na lastni in tuji zemlji, ako jih je le toliko, kolikor šteje roka prstov, svoja narodna društva, a jim nobeden živ krst ne očita toli neumno-drznega! Da se nekateri koroški slov. duhovniki pogumno boré proti ponemčevanju, nas mora navdati z veseljem. V tem smislu moramo biti vsi edini, kakor so proti Slovencem vsi Nemci, liberalci in škofje, edini, še celo v takem slučaju, ko gre le za zadovoljitev brezmerne nemške poželjivosti! Narodne sloge, t. j. edinstvi v narodnem oziru se nasprotniki grozno boje. Zatorej delajo na vse pretege, da bi razdvojili slov. narodnjake. Nemci so že od pamtiveka trosili strup razpornosti med radovernimi Slovenci, da bi jih tem laže pokončali s svojo zveličevalno kulturo. Ako se Slovenci ali drugi Slovani razprejo, jim je to največji užitek in z ostudno škodoželjnostjo pišejo svojim listom metre dolge članke, da bi se tudi drugi pristaši naslajali ob tuji nesreči. Tudi zgoraj omenjeni dopisun »K. W.« je z vidnim veseljem konštatoval, da Pilgram ter njegov »pomočnik« nista mogla nikogar ogreti za slov. učit. društvo. Neki »Deutscher Lehrer« pa piše v taistem nemškem listu med drugim tale odurni stavek: »Die windischen Lehrer Unterkärntens waren gut an den Pranger gestellt.« Tudi nam priporoča nemško berilo »Bücke dich!« v posnemo. Kaj takega more izgovoriti pač le drzno nadut nemški šovinst, ki misli, da je germanstvo vsebog, vladajoč in ukazujoč vsepovsod na svetu. Slovenci naj bi se že na rodni zemlji klanjali nenasitnemu germanskemu molohu! Vidite li, kakšne pojme o poštenosti in pravičnosti imajo Nemci in renegati, kakšno, olikanim ljudem neprimerno naziranje jih navdaja! In taki trdosrčni ljudje, da ne rečemo več, služijo med zatiranimi Slovenci vsakdanji kruh! Sramota!

Izkratka: Nemški nacionalci črtijo vsakega zavednega Slovenca, in če je za šolo vnet, ga sovražijo tem bolj! Na slovenske učitelje pa preže ko tigri na plen!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet januarja 1905 K 18.166.10.

Trnje in osat.

III.

Zadnjič smo rekli: »Ne nastavljajte mladih, neizkušenih mladeničev na mesta, kamor sodijo le izkušeni in praktični možje!« Rekli boste: »Dajte nam takih mož in nam ne bo treba nastavljati novincev!« Gospoda, plačajte jih po zasluženju in delu in imeli jih boste na izbero! Dokler pa boste tako trudapolno samomorno delo plačevali tako kakor doslej, dotlej je popolnoma umevno, da vam bo koncem in krajem primanjkovalo delavcev.

O trudu in delu enorazredničarjev tam zgoraj nimajo pojma, o njihovem navadno pustem, suhoparnem življenju, združenim z več nego samostanskim samozatajevanjem, se jim pa niti ne sanja. Česa vsega pogreša tovariš, ki ga je usoda zanesla na enorazrednico. Slabši je, nego bi šel kot brat v samostan najstrožjih predpisov. Čudno torej ni, da je toliko enorazrednic praznih in tudi čudno ni, da naše oblasti na enorazrednice pošiljajo — učiteljice, četudi to zakoniti predpisi strogo prepovedujejo. — Kadar čitamo — in to je mnogokrat — da je ta ali ona učiteljica imenovana za voditeljico na enorazrednici, nas nehote posili smeh in to zato, ker daje učna oblast kršenje zakona še tiskati ter javno razglasiti. »Sin moj, ti ne veš, s kako malo razumom vladajo svet!« je dejal neki švedski minister. Ta izrek nam prihaja na misel, kadar čitamo, kako drzno krši višja oblast zakon in kako drzno to oznanja svetu. Morebiti poreče kdo: »Dajte nam učiteljev, in ne bo treba kršiti zakona ter nastavljati učiteljic.« Temu odgovorimo še enkrat: »Plačajte jih delu in trudu primerno, in imeli jih boste dovolj!«

Pa še nekaj naj omenimo: ako se učiteljica ali učitelj, četudi iz potrebe, pregreši proti najneznatnejšemu paragrafu naših zakonov, takoj je ogenj v strehi: preiskava, kazen in druge dobrote disciplinarnega zakona! V takem slučaju se navadno glasi: »Zakon je zakon, in treba ga je rešpektirati!« Clovek res ne ve, ali bi se smejal ali togotil, kadar čita tako in enako birokratsko modrovanje, ki pa velja le takrat, kadar oblasti prav hodi. Duha zakona poznajo le sebi v prid, napram učiteljstvu pa velja le suhoparni in mrtvi paragraf. Zakon je zakon! Punktum!

Ako le pozabiš napraviti na i piko, te že love in ti citirajo toliko paragrafov iz naših oživljajočih zakonov in zakonitih predpisov, da se siromak kar treseš samega strahu pred vislicami, ki so ti pripravljene vočigled groznih hudodelstev. To kar dežuje: »Die Schulleitung wird aufgefordert...« — »Der Schulleitung wird bedeutet...« itd. — seveda vse v blaženi nemščini.

A propoš, gospoda! Zakaj pa nas samo v nemškem jeziku oštevate? Zakaj nam naše šolske oblasti dopisujejo in odgovarjajo edino le v blaženi nemščini? Ali slovenski jezik ni istoveljaven in istovreden kakor nemški? S kako pravico vsiljujete učiteljstvu nemške dopise? Ali ne znate slovenski? Kaj ima nemški jezik res prednost pred slovenskim na slovenskih tleh med slovenskim ljudstvom? To je vendar nasilstvo čez mero! Kdo vam je dal in odkod imate pravico, nam slovenskim učiteljem pošiljati nemške dopise? Na slovenski zemlji, med slovenskim ljudstvom — pa nemški uradni jezik! To je logika!...

Čisto opravičeno je očitanje: slovenski ne znajo! To očitanje je tako razširjeno, da nihče več ne dvomi o

resnici očitane. Na krajne šolske svete dopisujejo naši c. kr. okrajni šolski sveti, odnosno naši gg. c. kr. okrajni glavarji, oziroma naši gg. c. kr. okrajni šolski nadzorniki še v slovenskem jeziku, a šolskim vodstvom — Bog čuvaj — vse nemško, še tinta bi bila kmalu nemška! Prosimo ponižno: s kakšno pravico? Ali ni to izzivanje, ali ni to indirektno zaničevanje našega slovenskega jezika, preziranje slovenskega naroda? — Tu bi bilo pač na mestu, vam, gospoda, napovedati štrajk, t. j. v am na noben nemški dopis ne odgovoriti! Zavedno in napredno učiteljstvo naj tudi tako stori! Čemu bi nemškutarili nemški birokraciji na ljubo!

Naravnost smešno je, ako govorite o spoštovanju narodne enakopravnosti, a v praksi pa dajete isti enakopravnosti gorke zaušnice, prezirajoč jezik, ki ga govori ogromna večina prebivalstva. Kje je tu doslednost, kje zakonito zajamčena pravica? Naj bi se obratno zgodilo kaj enakega v drugi deželi, recimo na Češkem ali Moravskem ali pa na Primorskem, to bi bil krik in vik, ves Izrael bi bil pokonci, in stavimo, da bi se primerile demonstracije v vseh slojih ljudstva. A pri nas! Nas smejo biti v obraz, naš jezik smejo uradno prezirati. Slovenca poznajo le, kadar plača davke in gre na vojsko. Pour la patrie! O, sveta ironija, ki je tembolj pekoča, ker prihaja z mesta, kjer bi morali čuvati ravnopravnost. Stari »cof« še ni umrl. To nam priča ravno dejstvo, da mislijo pri nas v naši blaženi Avstriji, da ne more živ krst izhajati brez nemščine.

Morebiti je pa ta točka v programu naše avstrijske politike, one politike, ki slepo in nerazumno na slovanskem jugu krepí nemški živelj, zidaje nemški most do Adrije.

Kritikujoči glasovi.

Šolstvo v Istri.

V tržaški »Eдинosti« z dne 11. t. m. čitamo ta donesek k ilustraciji razmer v istrskem šolstvu: Zalostno, a vendar resnično, da je tudi v naši bližnji občini dekanski mnogo otrok brez najpotrebnejšega pouka. Vasi Podpič, Zadnjigrad, Zazid itd. imajo gotovo blizu 100 za šolo godnih otrok, ki pa, žalibog, ne poznajo šole niti od zunaj, tem manje od znotraj. Krivično pa je, da ti prebivalci morajo ravno tako plačevati šolski davek kakor drugod, kjer imajo šole. Pa pustimo te nesrečnike ter pogledimo nekoliko bliže, t. j. v Predloko (Črnikal), kjer se godijo še huje pregrehe v pogledu neobhodno potrebne ljudske šole.

Leta 1823. že je umrl v Predloki župnik Peter Fabris. Dasi po imenu (a dvomljivo je tudi, da li po rodu) ni bil naš rojak, je skrbel za občno blaginjo. V oporoki je namreč zapustil 2400 gld., to je 4800 K za — šolo. Minilo je torej 81 let, a zaželene Fabrisove šole še vedno ni. Kdor je imel priliko, da je že videl sedanjo šolo v Predloki, poreče gotovo: »O, ti ubogi Fabris! Ako bi vedel, da se tvoja lepa želja tako slabo izpolni, bi bil gotovo zapustil ono vsoto za kake druge dobrodelne namene«.

Kdo pa je kriv, da šole dosedaj še niso zidali? Vaščanje! Onim, ki ne poznajo tega istrskega kraja, naj bo omenjeno, da je ta šola na samem, t. j. Predloka, a okolo te so tri katastralne občine: Rižana, Črnikal in Loka, iz katerih prihajajo otroci v to šolo. Zgoraj navedene vasi pa, ki

nimajo ljudske šole, hočejo od zapuščine imeti vsaka svoj delež. Nastale so zaradi tega stranke. Ti svoj delež, drugi svojega, tretji hočejo šolo bližje vasi, četrti tudi, a denarja je narastlo v 81. letih nekaj čez 30 tisoč kron. Kje je drugi denar, katerega bi moralo biti še dvakrat toliko, če ne več —! In kdo trpi na tem? Nihče drugi, nego učitelj telesno in otroci duševno, ki zaradi neskrbnosti staršev ne dobivajo zadostnega pouka. Ali je kristjanski to, da se ubogi učitelj muči z 200 (reci: dvesto) otroki ter da mora zraven — ker v šoli nima stanovanja in hrane — hoditi po 2 krat do 4 krat na dan 20 minut daleč do stanovanja? To se pravi — učitelja moriti! Skrajni čas je torej, da se po 81. letih tamošnji prebivalci pomirijo ter naredijo konec takemu nes pametnemu in nezaslišanemu stanju!

* * *

Še en važen odlok c. kr. dežel. šol. sveta v Ljubljani.

Št. 5391 ex. 1904.

Ljubljana, 17./I. 1905.

Rešuje poročilo z dne 28. novembra 1904, št. 2783, se pritožba župnega urada v Št. Vidu (pri Vipavi) proti tamuradni razsodbi z dne 12. novembra 1904, št. 2608, oziroma z dne 19. novembra 1904, št. 2719, s katero se je odredbi župnega urada z dne 21. septembra 1904, da je s pridigo združeno nedeljsko mašo smatrati kot versko vajo (šolsko mašo) v smislu § 5. odstavka 5. drž. zak. ter da mora pri isti učiteljstvo šolsko mladino po § 48. odst. 2. zakona z dne 2. maja 1883, drž. zak. I. št. 53, nadzorovati, oznanitev odrekla z ozirom na § 50. odst. 2. šol. in učnega reda z dne 20. avgusta 1870, št. 7648. ni ugodila, ker se nedeljska božja služba ne vrši posebno za šol. mladino, temuč sploh za farane, ter k isti šolski otroci ne pridejo korporativno, temveč v spremstvu svojih staršev ali njih namestnikov, od katerih se tudi nadzorujejo, torej oni v § 48. odstavek 2. gori navedenega zakona za redno določene verske vaje stavljeni pogoji pri nedeljski maši in z njo združeno pridigo niso dani.

Proti tej razsodbi je odprt priziv na c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje, ki ga je tekom 14 dni, pričenši od dneva dostavljenja vložiti.

Za dež. predsednika:

Schaffgotsch, m. p.

Dopisi.

Štajersko.

Popravek. V smislu tiskovnega zakona spoštljivo prosim, da blagovolite v prihodnji številki k dopisu, ki je objavljen v 36. številki »Učit. Tov.« 1904 z naslovom »Iz gornjegrajskega okraja«, priobčiti sledeči popravek:

1. Ni res, da sem jaz nasproten gospodoma tovarišema v okrajnem šolskem svetu, temveč edino res je, da sem nasproten nekateremu njunemu ravnanju.

2. Ni res, da hočem zastopniku učiteljstva v okrajnem šolskem svetu izpodkopati tla, in priti sam v to korporacijo. Temveč res je, da izhaja to neutemeljeno domnevanje iz domišljije tovariša trdilca. Srečen sem, da morem v svoji šolski občini svoje moči posvečevati koristi naroda ter nisem nikdar mislil hrepeneti, si s tem častnim bremenom oteževati svoje delovanje.

3. Ni res, da bi bilo tuokrajno učiteljstvo edino in složno, dokler nisem prišel jaz v ta okraj, temveč res je, da

so vladale že prej večkrat ostre difference med društvom in nekaterimi tovariši, čitalo se je o tem po časopisih.

4. Ni res, da se je pričelo »rovanje« od moje strani, ker se društvo ni brezpogojno vdalo mojim nazorom. Temveč res je, da sem se pri društvenih razpravah tuintam udeleževal debat, kar je začel nekdo v svojih napačnih nazorih smatrati za nasprotstvo. Nikdar in nikoli nisem zahteval, da bi se učiteljstvo moralo vdati mojim nazorom. Kot svobodomiseln mož bi tega tudi storiti ne mogel. Pač pa sem se nasproti tovarišu, članu okrajnega šolskega sveta, ki ni zastopnik učiteljstva, v zasebnih pogovorih odkritosrčno potegoval za one tovariše, o katerih je on obsojevalno govoril, oziroma jih smešil, kar mi je nakopalo zamero. Umetno zasejan vihar pa je izzval sledeči dogodek:

Moj načelnik krajnega šolskega sveta je bil vrnil okrajnemu šolskemu svetu neki nemški dopis z zahtevo, naj se mu dpošiljajo slovenski dopisi ter je sam skrbel, da je zadeva došla v roke urednika »Domovine«, ki je zaradi nemških dopisov napadla vsa predsedništva okrajnih šolskih svetov na Štajerskem. Voditelji učiteljstva gornjegrajskega okraja so tu nakrat čutili potrebo, sklicati izvanredno zborovanje, ne da bi bili naznanili vzpored. Jaz se zaradi neodložljivih nujnih opravkov nisem mogel udeležiti zborovanja ter sem se pismeno izpričal. Merodajni tovariš je, bodisi zaradi napačne informacije, bodisi zaradi pritiska od drugod, natvezil pričujočim neresnico, da napadam po časopisu šolske oblasti ter je s tem dosegel, da so me brez zaslišanja, zapeljani v krivo prepričanje, proti vsemu pravu obsodili, zavrgli moje izpričanje zaradi izostanja ter v dveh neučiteljskih listih objavili resolucijo, v kateri obžalujejo, da član učiteljskega društva neosnovano napada šolske oblasti.

Slučajno je bila nekoliko časa prej »Pisarna« obravnavala pritožbo nekega učitelja v »Domovini« proti šolskim oblastim zaradi nenakazanja plače. »Pisarna je, kakor sem to jaz spoznal, odgovarjala »Domovinskemu« pritožniku, a tu se je pri nas dvignil tovariš, dolžeč mene, da sem vse to jaz pisal in torej napadal svojega tovariša. Sklepali so iz podobnosti na podobnost, zakaj tudi v gornjegrajskem okraju se je pripetil podoben slučaj kakor »Domovininemu« pritožniku. Svetujem, naj se blagovoli dotični »Domovinin« pritožnik pod pogojem častne molčečnosti sedaj sam javiti predsedniku gornjegrajskega učiteljskega društva samo zato, da spoznajo cenjeni tovariši, kako lahko tudi inteligenčen človek tava v zmoti, ako se ne potruji uglobiti se v tajnosti indicij, sorodnosti, podobnosti, možnosti itd.

Pri prihodnjem zborovanju v Št. Janžu sem pojasnjeval oba dogodka v kolikor sta mi bila znana. Tu se je tovariš Š. izjavil: »Zvedal sem od kompetentne strani, da je to pisal tovariš K.l.« S tem je bilo vse moje pojasnjevanje v obeh pričujočih pokopano. A jaz imam že dolgo časa v rokah pismo od tiste kompetentne strani, kateri se je bil tovariš Š. izpričeval in priznal, da si je to trditev sam izmislil. Kakor nalašč ni uredništvo »Uč. Tov.«*) priobčilo izjave načelnika krajnega šolskega sveta na G., da je on po lastni inicijativi ravnal in da je on sam skrbel, da je prišla zadeva o zavrnitvi nemških dopisov v roke uredništva »Domovine«.

5. Ni res, da bi bil proračun moje dvorazredne šole zaradi moje komodnosti višji nego neke sosedne 4razrednice. Temveč res je le, da se je proračun povišal zaradi nujnega urejevanja zapuščenih šolskih zadev. Ni res, da bi bil moj prednik zadovoljen s stanovanjem, temveč res je, da se

je ta nasproti meni bridko pritoževal nad malomarnostjo in brezbriznostjo takratnega šolskega sveta. Svoje informacije sem sprejel od njega samega, uredil sem torej po njih svoje delovanje ter res dosegel popolno popravilo stanovanja ter pohištva v šoli. Koval sem namreč železo, dokler je bilo vroče. Smešna in nehote nazadnjaška je dopisnikova trditev, da se je mojemu predniku ljudstvo smililo, češ, meni se pač ne smili. Če so se postavili farovski hlevi za 17.000 K, če se v tukajšnji neki podružni cerkvi po večkrat na teden, često skoro vsak dan, bero tihe maše po 4 K, če se po večkrat na leto nabere po 100—200 in še več K za bučne enodnevne cerkvene slovesnosti, če vlada ob nedeljah po gostilnah židana volja, potem sem gotovo razumno ravnal, da sem napeljal davčno moč prebivalstva na to, da izpolnjuje šolska občina nasproti šoli in učiteljstvu svoje dolžnosti.

6. Ni res, da bi se bila vsota za učila v proračunu za tisto leto znižala z namenom, prihodnje leto ta znesek zvišati, temveč res je le, da se ta točka prihodnje leto niti v krajnem, niti v okrajnem šolskem svetu ni povišala. Še več! V letnih računih krajnega šolskega sveta prihodnjega leta je tovariš, referent v okrajnem šolskem svetu (ne zastopnik učiteljstva), črtal iz javne šolske narodne knjižnice vse stroške, a njene dohodke je pridržal v računih, očitvidno je hotel tem načinom knjižnične stroške spraviti na moja ramena, da bi povrh mnovega napora in dela trpel še občutno škodo. Okrajni šolski svet ni pri tem prav nič prizadet; zakaj referent ni v seji navajal posameznih postavkov, temveč le končne vsote. Moj krajni šolski svet se je temu črtanju uprl z zahtevo, da se morajo zaradi tega tudi dohodki knjižnice iz letnih računov črtati; zakaj v dotičnih nasprotnih pobotnicah je bila jasno izražena inicijativa, da se ti dohodki ne smejo za noben drug namen uporabiti, nego samo za ustanovitev javne šolske knjižnice. Predsedništvo okrajnega šolskega sveta je tej želji ustreglo. Tako je dobila knjižnica ne samo svoje stroške, temveč tudi svoje dohodke nazaj in se sedaj vodi zanjo ločen račun. Ko sem o neki priložnosti vprašal tovariša referenta za pojasnilo tega ravnanja, mi je odgovoril: »To je uradna tajnost!«

7. Res je, da sem pisal ugovor proti proračunoma dveh šol, a na podlagi sejinega sklepa občinskega odbora, oziroma starešinstva, a ne kot učitelj, temveč kot občinski uradnik.

8. Ni res, da bi bil jaz svoj referat, izročen mi od okrajnega šolskega sveta, kmalu odložil, temveč odložil sem ga po dveh letih, ker sem bil z delom preobložen. Bil sem namreč, opetovano in nujno proš, prevzel tajništvo občine Kokarje. 2100 številc opravljenega zapisnika dokazujejo, da je bilo v letu 1904 pri tej občini med vsemi občinami cellega okraja največ posla. Res je, da je imel moj prednik nekaj časa referate vseh šol, a takrat on ni bil več tajnik občine.

9. Ni res, da bi bila »laž«, če se je nekje pisalo, da so vlogo pri seji okrajnega šolskega sveta čitali. Laž je namreč namenoma izgovorjena ali zapisana neresnica, a tu se je pisalo na podlagi napačne informacije, kar se sme označiti kvečjemu z izrazom »neresnica«.

R. K.

Opomba uredništva: Daši nima ta popravek zakonite oblike, smo ga vendar priobčili, ker nam je do tega, da se vendar že kočno poravnajo te razmere. Ali pa jih ne morete poravnati doma? Ne bodite vendar malenkostni in osebni! — Zastopnika učiteljstva uživata zaupanje in spoštovanje volicev, to jima je dovolj. Naš nasvet je: To zadevo naj dožene gornjegrajsko učiteljsko društvo, osebni polemiki pa ne bomo več dajali prostora!

*) Ker se nam je zdelo zastarelo.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. febr. t. l. ob prav uzadovoljivi udeležbi v Konjicah. Stisnili smo roke marsikateremu prijatelju, ki ga že skoro pol leta nismo več videli v svoji sredi. Tako je prav! Naj bi se čut tovarištva in celokupnosti vedno bolj negoval in razvijal v prid nam samim in napredku šole. Pozdravili smo dva nova člana, gg. tov. Brumna in tov. Čučka, oba iz Oplotnice. Njiju tovarštvo nam jamči, da ju ne bomo nikoli pogrešali pri društvenih sestankih.

Razprava tovariša Lovro Serajnika mlaj. o načinu in bistvu Jan. Levčevega lepopisa se je pozorno in z vidnim zanimanjem zasledovala in obrodila prav plodovito debato. Vprašanje iz vprašalne skrinjice: Ali se more, in s katerimi zakonitimi sredstvi, prisiliti pouk v ženskih ročnih delih — se je moralo zanikati, ker okr. šol. svet 4—5 neopravičenih poldni, in le toliko znašajo ročna dela mesečno, ne kaznuje. Naknadno k temu vprašanju so se oglašili mnogi tovariši z bridko pritožbo, da je ves sedanjí način obravnavanja šol. zamud prav za nič! Vse pisarjenje, detajliranje statistike je prazen pomp. Vobče se je domnevalo, da je 10 poldni, pod katerim številom se stranka ne kaznuje, dokaj previsoko, zakaj na enorazrednicah znaša to baš polovico meseca. No, da bi tudi učitelja kakor stranko zaradi iz tega izvirajočih neuspehov pardonirali, nam ni znano, pač pa mora čutiti vso pezo uradne moči. Slavna gospoda! Ljudstvu ne bo s slabimi močmi doma pridržanih maličkov dosti gmotno pomagano, sigurno več z dobro naobraženo mladino! Ker smo pa baš pred nedavnim časom s sličnimi lamentacijami brezuspešno javkali po časniki, zato sta se stavila in en bloc sprejela sledeča predloga:

1. Slavni okrajni šol. svet se zaprosi, da prepusti kakor v letih 1902. in 1903. obravnavo šolskih zamud vzajemno učiteljstvu,

2. se pošlje slav. okr. šol. svetu spomenica, da se, dokler tega ne uvede, sam nekaj korenitejše poprime zamude.

Določil se je nadalje tudi čas in način uprizoritve koncerta v prid »Učiteljskemu konviktu« v Ljubljani. Koncert bo o Binkošti v Konjicah, in sicer s pomočjo komorne godbe in učiteljskega mešanega zbora. Potrebne korake za obistinitve je že storil g. tov. Beno Serajnik, za kar mu bodi iskrena zahvala. Nato so se razpravljale še neke privatne zadeve. Na predlog gđč. Črčkove se vrši prihodnje zborovanje prvi četrtek meseca marca v Oplotnici, v znožju zelenega Pohorja. To zborovanje bo združeno z nastopom tov. J. Čučka v elementarnem razredu. Odbor se nadeja prav obilne udeležbe!

Vestnik.

Odlikovanje. »Hrvatski pedagoško-književni zbor« v Zagrebu je na svoji glavni skupščini dne 2. t. m. zaradi zaslug za slovensko ljudsko šolstvo in zaradi osebitih simpatij za hrvaško učiteljstvo imenoval za svoje člane gospoda ravnatelja Henrika Schreinerja, g. prof. dr. Fr. Ilešiča, g. nadučitelja Jakoba Dimnika, predsednika »Zaveze« g. učitelja Luko Jelenca in g. učitelja Engelberta Gangla.

Olika in domišljavost škofovega glasila „Slovenca“ se kaže v vsem veličastnem blesku iz te-le notice, ki jo je priobčil »Slovenec« dne 11. t. m.: Obrekovanci »Učiteljskega Tovariša« so vendar enkrat dobili po prstih. »Slovenčev« drezanje je toliko izdalo, da je moral »Uč. Tov.« na prvem mestu prinesiti uradni popravek c. kr. okrajnega šol. sveta v Postojni, ki brani od »Učit. Tovariša« po krivici napadeni krajni šolski svet v Vremah. »Šolo v svinjaku«, hinavščino, sirovost, vse mu je očital ta nečedni listič. Zdaj se je pa pokazalo, da je pravi svinjak edino le — »Učiteljski Tovariš«. — Dobro! Kako je z našim obrekovanjem, je

razvidno iz »Odprtega pisma« vremskega nadučitelja g. Justina, ki ga priobčujemo na drugem mestu. Da je pa edino le naš list pravi svinjak, nismo vedeli doslej, dokler nam niso tega povedali »Slovenčevi« duhovniki. S tem so nam sami namignili, da ni dobro, če smo dostojni in pošteni. Ako ne bodo mirovali gospodje, ki primerjajo naš list s svinjakom, se bomo morali otresti dostojnosti, da povemo in dokažemo z dejstvi, kje so pravzaprav svinjaki in kaj se vse dogaja v teh svinjakihi! Toliko »Slovincu« v uvaževanje! Ne pričakujemo sicer, da bi preklical te žalitve, ker je temu svetemu listu blatenje časti in poščenja političkega nasprotnika vsakdanje in najboljše opravilo. Svetujemo mu pa, da naj bo vsaj zaradi lastnih pristašev nekoliko previdnejši in taktnejši, sicer bo konec našega potrpljenja. Potem pa naj govore — svinjaki! Kakor je — po »Slovenčevi« izjavi — njegova zasluga, da smo morali priobčiti uradni popravek, tako bo to zadnje gotovo samo njegova zasluga.

Škoduje — svojcem! Kdo? — »Slovenec!« Mi smo priobčili članek o idrijski ljudski šoli, in ves svet nam mora priznati, da smo govorili resnico in želeli po svojih močeh pripomoči k saniranju tamošnjih čudnih in krivičnih razmer. To pa »Slovincu« ni všeč, zato se je zaletel v nas zadnjo soboto, češ, da smo priobčili dotični članek samo zato, da naznanimo svetu, da je v Idriji »jedro Slomškarije«. Malenkostni ljudje mislijo samo malenkostno. S takim zafrkovanjem pa škodujejo samo dobri stvari. Škode pa ne bomo trpeli mi, ampak tisti, ki so »Slovenčevi« somišljeniki, ki jim pa »Slovenec« sam ne privošči boljše eksistence. Namesto da bi se resno poprijeli resne akcije in iskali pota, koder naj pride rešitev imenovanemu šolstvu, cepijo v »Slovincu« dlako, sumničijo in napravljajo resno zadevo za smešno in osebno. Ljudje, ki se morda že brigajo za to vprašanje, se smejejo in pravijo: »Saj nečejo sami sebi dobrega!« — Povedali smo svoje, drugi pa naj delajo, kakor se jim zdi. To je njih stvar!

Čekovni promet Učiteljskega konvikta. (Letnina za 1904.) G. Friderik Pehani, nadučitelj v Trebnjem; g. Miroslav Jazbec, učitelj v Ljmihelu pri Zužemberku; g. Anton Berginec, nadučitelj v Poviru.

Učiteljski dobrotniki. »Pedagoško društvo« v Krškem, 606 K 74 h kot čisti dohodek veselice z dne 4. svečna. K tej vsoti je znana dobrotnica in šol. prijateljica č. gospa Josipina Hozhevarjeva prispevala 100 K. Da bi dobila ta blaga dobrotnica mnogo posnemoval! Neumorno delavno »Pedagoško društvo« in njega neutrudljivi predsednik bodi pa v zgled vsem učiteljskim društvom na Kranjskem, Sp. Štajerskem in Primorskem. Saj naše ljudstvo rado prispeva za zgradbo učiteljskega konvikta, le dati mu je treba v to primerne prilike in v ta namen so pa v prvi vrsti poklicana posamezna učiteljska društva. Vsa čast torej »Pedagoškemu društvu« v Krškem, ki se je tako častno odzvalo temu blagemu namenu! Veseli nas tembolj, ker se nam zagotavlja, da ni to še zadnja vsota, ki jo je darovalo »Pedagoško društvo« na žrtvenik učiteljskega konvikta. Kdo bi ne bil vesel tako zavednih in naprednih tovarišev in tovarišic! Ta veseli pojav v naši organizaciji nas navdaja z veselo nado, da pridemo bržkone preje do zgradbe konvikta, kakor to morda sami mislimo. Bog daj! — Posojilnica v Trebnjem 20 K. Pri tej priliki omenjamo še enkrat, da je društveni blagajnik v imenu odbora poslal vsem posojilnicam na Kranjskem, Sp. Štajerskem in Primorskem (izvzemši par prav majhnih, prošnjo za prispevek k zgradbi učiteljskega konvikta. Kako se bodo te prošnje reševale, je zavisno zdaj največ od učiteljev, ki službujejo v krajih posameznih posojilnic. Če je pa dotični učitelj celo tajnik ali odbornik dotične posojilnice, stori lahko še več za našo stvar. Dobra beseda ob pravem času najde dobro mesto! — G. Viljem Tomic, trgovec in posestnik v Trebnjem 5 K; g. Anton Črniyec, c. kr. učit. ravnatelj v Ljubljani, 5 K; g. Fran Omersa, trgovec in posestnik v Kraju, 2 K; g. Josip Lavrenčič, posestnik i. dr. v Ljubljani, 5 K; namesto venca na krsto g. Jurju Kraigherju v Postojni; g. Mihael Palčič, c. kr. poštni uradnik v Ljubljani, 2 K; g. Tomo Pavšler, trgovec in posestnik v Kranju, 10 K; g. Emilij Guttmann, c. kr. gozd. ravn.

tajnik v Gorici 20 K namesto venca na krsto gimnazijskega profesorja g. Ivana Vavrta v Ljubljani; g. Josip Kožuh, c. kr. gimn. profesor v Celju, 2 K; č. g. Ivan Vrhovnik, mestni župnik v Ljubljani, 3 K; g. Ivan Koštiál, c. kr. učit. prof. v Kopru, 2 K; g. Mihael Vošnjak, bivši drž. poslanec, posestnik i. dr. v Gorici, 5 K; g. dr. Josip Barle, c. kr. notar v Kozjem, 10 K; g. Josip Sitter, c. kr. okr. sodnik v Brežicah, 4 K; g. dr. Lev Kreft, zdravnik v Št. Jurju ob Ščavnici, 5 K; g. Alojzij Gregorin, c. kr. sodni svetnik v Celju, 2 K. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki

Ljubljansko moško in žensko učiteljsko šolo. Koncem I. tečaja je bilo na moškem učiteljskem v Ljubljani 139 kandidatov, na ženskem pa 169 kandidatkinj. Koliko učiteljskega proletarijata! Dokler pošteno ne regulirajo učiteljskih plač, bi morala vlada zapreti vsa učiteljska. Sicer sili sama ljudi v nesrečno in bedo!

Obrtno šolstvo. Za vladnega komisarja za nadzorovanje obrtnih nadaljevalnih šol je imenovan ravnatelj umetno-obrtno strokovne šole v Ljubljani, gospod Ivan Šubic.

Obrtno nadaljevalno šolo je sklenil ustanoviti občinski zastop v Dolenjem Logatcu.

Svojo ljudsko šolo bi radi dobili napredni in zavedni prebivalci Lozov in Jakovice. Šola naj bi bila v Lozih pri Planini na Notranjskem. Sedaj imajo nekateri otroci po 5–6 kilometrov do šole v Planini. Vsakoletne povodnji pa zaprotudi ta dolgi pot do šole za več tednov, časih celo za več mesecev. Upamo, da ugođe šolske oblasti plemeniti tej želji!

Ljudska knjižnica v Postojni. Prijazna Postojna hrepeni po napredku. Odbor »Narodne Čitalnice« je sklenil storiti vse, da čimprej otvorijo v Postojni javno ljudsko knjižnico. Tako je prav! Knjige med ljudstvo, ljudstvo h knjigam!

Iz novomeškega okraja nam piše prijatelj: Zaman sem iskal in iskal v zadnjih dveh »Tovariših« kakega poročila o »neumorno« delujočem »Učiteljskem društvu za novomeški okraj«. Nič pa nič! 26. prosinca je zborovalo naše društvo, ki je bilo dotlej zaradi odhoda g. tovariša Požarja brez predsednika. Volili smo v odbor novega tovariša — a nato je pa padel zastor! Kaj je sklepal odbor za kulisami, tega mi plačujoči radovedneži še sedaj ne vemo. Imamo li sedaj kakega »kučegazdo« ali ne — kdo ve? Da pa vendar ne delam komu krivice, lojalno pripoznam, da se tudi nas, ki se sučemo krog dolenske metropole, g. urednik, tupatam spomnite v »Tovarišu«, če drugače ne, pa v — listnici. Tako čitam na istem mestu v 4. številki, da niste priobčili vabila na zborovanje našega društva, ker ga Vam ni nihče — poslal! Koga zadene ta krivda in kdo bi bil v prvi vrsti poklican obveščati Vas o pokretilih našega društva, tega mi pač ni treba razjasnjevati. Toliko za danes — prihodnjič pa morabit še kaj!

Zveza jugoslovanskih časnikarjev. Bolgarski časnikarji nameravajo poslati vsem jugoslovanskim časnikom načrt zveze jugoslovanskih časnikarjev. Vsa časniška uredništva te zveze naj si pošiljajo liste v zameno in si ustanove svoj upravni svet. Taka zveza postaja v teh časih tem potrebnija, ko bo treba vestnih poročil o dogodkih na Balkanu, dočim so bili naši listi dozdaj večinoma odvisni od domišljije tujih poročevalcev in tujih listov.

Razvoj novinarstva. Največ časopisov imajo sedaj Nemci, namreč 5500, od teh je 800 dnevnikov. Na Francoskem izhaja 2819 časopisov, od katerih jih četrti del izhaja vsak dan, oziroma po večkrat na teden. Za Italijo, ki ima 1400 časopisov, prihaja Avstrija, potem Španjolska, Rusija, Grška in Evropa. Vsega skupaj se v Evropi tiska 20.000 novin. V Aziji izhaja 3000 časopisov, v Afriki 200, od teh v Egiptu 30. V Severni Ameriki se izdaja 12.500 novin v raznih jezikih, med temi je tisoč dnevnikov. Japonci imajo 1500 časopisov. Ako računamo prebivalstvo vse zemlje, tedaj prihaja en časopis na 82.000 oseb.

Razgled po šolskem svetu.

— **Mednarodni kongres za elementarni pouk.** Splošna zveza belgijskih učiteljev priredi v dneh od 2. do 7. kimavca t. leta v Liježu ob priliki svetovne razstave velik mednarodni kongres za elementarni pouk. Iz brošure, ki mi jo

je doposlal tajnik belgijske učiteljske zveze P. Cnudde, povzemljem sledeče vrstice, ki bodo gotovo zanimale naše učiteljske. Obravnavala se bodo pri zborovanjih nastopna vprašanja: — 1. Elementarni ali ljudski učitelj. Poklic, izobrazba, razmere. Glavni poročevalec Smelten, učitelj v Bruslju. Obravnava traja od 9. ure popoldan do 1. ure popoldan v ponedeljek 4 kimavca. Drugi dan, dne 5. kimavca, zborujejo trije oddelki v ravno tisti dobi, in sicer v I. oddelku: — 2. Dolžnost pouka. (Lehrpflicht) Ali je potrebna? Kako dolgo traja? Okrepitev. Dognan uspeh. Glavni poročevalec Gneury, učitelj v Liježu. V drugem oddelku: — 3. Vzgoja zaostalih in abnormnih otrok. a.) Ustanovitev in opremljenje šol za poseben pouk: 1. za pedagoško zaostale, 2. za medicinsko zaostale. b.) Kje in kdaj se naj vzgojujejo abnormni otroci? c.) Izobrazba posebnih učiteljskih oseb. č.) Vloga zdravnika: 1. v šolah za pedagoško zaostale, 2. za medicinsko zaostale. d.) Kaj so pokazali poizkusi in kaj se je pokazalo pri posebnem pouku. Glavni poročevalec Ley, učitelj na seminaru za učitelje v Bruslju. V tretjem oddelku: — 4. Pouk o poljedelstvu v ljudski šoli. a.) Kako se ta pouk razume in v čem obstoji. b.) Učila pri tem pouku. Glavni poročevalec Cantineaux, urednik lista Journal des Instituteurs v Sars-la-Bruyère. — V sredo, dne 6. kimavca zborujejo zopet oddelki v dobi od 9. do 1. ure. Četrti oddelek obravnava vprašanje: — 5. Gmotni, higijenski in pedagoški pogoji ljudske šole. Število otrok za razred. Glavni poročevalec Mottet, učitelj v Liježu. Peti oddelek ima vprašanje: — 6. Kaj more storiti ljudska šola za pobratenje narodov in kaj za splošni mir? Glavni poročevalec Rossignol, ravnatelj v Tournai. V šestem oddelku se obravnava: — 7. Skupno delovanje doma in šole pri vzgoji in nazorovanju otrok med šolskim časom in po njem. Glavni poročevalec Fassin, učitelj v Liježu. V četrtek, dne 7. kimavca je skupno zborovanje od 9. do 12. ure, se obravnava: — 8. Ali bi ne bilo umestno, ustanoviti kak internacionalni zavod za učiteljska društva. Glavni poročevalec je Cnudde, tajnik učiteljske zveze in učitelj v Syngemu. V soboto, dne 2. kimavca zvečer, je slovesen sprejem, v nedeljo, dne 3. kimavca, oficijalna otvoritev kongresa in v četrtek, 7. kimavca, opoldan pa konec kongresa. — Zborovanja so le dopoldan; popoldan pa so na vzporedno poseti svetovne razstave, izleti po mestu in okolici. Vsa politična in verska razmotrivanja so na kongresu izključena. Nihče ne sme v razpravi več kot četrte ure govoriti in se pri enem vprašanju ne več kot dvakrat zglasiti k besedi. Govori vsak lahko v vsakem jeziku, vendar mora končno vsebino govora na kratko omeniti v nemškem, angleškem, francoskem ali nizozemskem jeziku. Ker so mi obljubljena še nadaljna poročila o kongresu, hočem ob priliki poročati tudi o ostalem.

J. Šijanec.

— **Ljudsko šolstvo v Srbiji.** Ob koncu šolskega leta 1903/4 je bilo v Srbiji skupno 1263 ljudskih šol, in sicer 1093 deških ter 170 dekliških. V teh šolah je poučevalo 1349 učiteljev in 856 učiteljic. Učencev in učenek je bilo v začetku imenovanega šolskega leta 121.563, dečkov je bilo 94.575, deklic pa 26.988.

Sv. Birokracij.

Če sem prav poučen, dobe naše šolske sobe v bližnji bodočnosti nov okrasek, podobo svojega zvestega patrona, sv. Birokracija. Dasiravno se pa ta svetnik že dolgo posebno časti po Avstrijskem, še vendar nimamo primerne slike o njem, kar ga gotovo tako žali, da bi utegnil kdaj odreči svojo pomoč. Temu velikemu nedostatku hočejo baje od pomoči na ta-le način:

V bližnji bodočnosti razpišejo nagrade za tri najboljše slike, učitelje slikarje še posebej pozovejo k tekmovanju, ker pridemo mi menda največkrat v osebno dotiko s tem čudnim patronom. Pripisane slike bodo zbiral po okrajih, in bo

vsaka okrajna skupščina bo izbrala po eno sliko in izmed teh bo poiskala deželna skupščina one tri, ki jim prisodijo nagrade. Višji činitelji pa odločijo potem, kateri izmed teh se prisodi čast, da olepšuj naše šolske sobe.

Visokost nagrad sedaj še ni znana, a gotovo ne bodo majhne, ker bi to bila grda nehvaležnost napram našemu zaščitniku.

Kakor skoraj vsak izmed nas trpinov, sem navezan tudi jaz precej močno na postranski zaslužek in vsaj rad bi tekmoval za mastne nagrade, a žal, ne morem, ker mi služi čopič dosti slabše kot pero. Vendar sem pa prepričan, da imam v glavi precej dobro sliko tega šolskega prijatelja, in morebiti se najde kakšen tovariš, ki ima izvrsten čopič pa glavo brez podobe. Ko bi ta vzel mojo podobo in jo pritisknil na papir, bi bilo pomagano obema, ker bi se jaz zadovoljil tudi le s polovično nagrado, brez ozira na to, da so pri slikarjih ideje mnogo dražje stvari kakor barve. Tudi glede avtorstva ne bom pretrd.

Torej kakšen bodi sv. Birokracij?

Za preprosto, a masivno in veliko pisalno mizo sedi v plečih malo vzdignjen mož 40—45 let, strogega obraza s temnimi očali. Brke ima počesane v usta, zalizce pa v lice. Oblečen je v staromodno črno obleko z visokim zavrtnikom in črno ovratnico. Pred njim leže razne zbirke zakonov in kupi konceptnega papirja, pri teh pa kraljuje mogočen tintnik z mnogimi starikavimi peresniki. Pred očmi mu plešejo mnogi §§, na odličnem mestu seveda § 24. Na levi strani mize visi na steni seznam perijodičnih vlog šolskih vodstev in krajnih šolskih svetov, na desni pa tabela sledečih besed: sofort, sogleich, allsogleich, unverzüglich, umgehend, postwendend, binnen 3 Tagen bei sonstiger..., binnen acht Tagen, pflichtgemäß, sinngemäß, sachgemäß, mit Vorsicht, mit Einsicht, mit Nachsicht, strengstens, nachdrücklichst, ausführlich, ordnungsmäßig, methodisch richtig, dem Zwecke entsprechend, planmäßig itd., itd., itd.

Če ve kdo za boljšo kompozicijo, se pa naj oglasi pri uredništvu našega glasila. Liga + 15.

Odprto pismo*)

preblagorodnemu voditelju okrajnega glavarstva

gosp. Štefanu Lapajnetu

v

Postojni.

Ker jih mnogo kaže s prstom name kot provzročitelja članka »Šola v svinjaku« v 34. številu »Učiteljskega Tovariša« z dne 1. grudnia 1904, kojemu članku očitam v Vašem cenjenem popravku z dne 1. februara t. l. »izmišljeno in pretirano vsebino« in ker vidim iz istega, da stremite za tem, da se dožene resnica, Vam v nastopnem podajam istinita pojasnila, slede Vašim točkam:

Ad 1. Res je, da je na dan komisijonalnega ogleda začela elita razgrajev razgrajati in psovati šolo, učiteljstvo ter je zahtevala, naj gre šolski voditelj zopet prebivat v kleti, ki so namenjene njegovemu stanovanju.

Dokaz. Takoj pred šolskim poslopjem (pred sobo, kjer so bili učenci) je začela elita razgrajev svoje delovanje, prednjačila sta neki Maks in Čempar. Ni li to psovanje šole, ako se kriči, da šola ni za nič (mislili so pouk). G. okrajni nadzornik (pa ne Janko) me je začudeno vprašal, kaj to pomeni, ko se je v teku 10. let prepričal in tudi večkrat povdarjal, da učiteljstvo stori svojo dolžnost. Pojasnil sem mu, da hoče ljud-

stvo nemško šolo, da bodo otroci šli vsaj lahko za »vahtarje« ali »v šaht«.

Ni li to psovanje učiteljstva, ako je neki Maks bil obsojen radi psovanja na 25 K globe, a potem se izrazil, zakaj je samo on kaznovan, ko so vendar vsi kričali »Proč s šuštarjem!« Kaj nič ne velja izpričevanje g. župnika Škerjanca pred sodnijo, da so vsi kričali, a posebno »g. Maks«. Kaj je vse to bilo?

Se li ne spominjate vprašanja nekega Novačiča iz Dol. Vrem, ki Vas je vprašal, če ne bi, potem ko se šolska soba premesti, zopet šel voditelj v šolo stanovat. Odločno ste to zanikali.

Ad 2. Res pa je, da so bili pri komisijonalnem obhodu in pri obravnavi navzoči zakoniti zastopniki, namreč kr. šol. svet v Vremah in zastopniki vsolanih občin: Britof, Famlje in Zgornje Vreme.

Ni pa res, da bi bili navzoči samo ti, polno je bilo drugih ljudi, ne spadajočih med »zakonite zastopnike«.

Ad 3. Res je tedaj, da so ti navzoči ljudje (izvzemši seveda prave člane komisije) resno premotrivali vprašanje o tem, kako voditelja zopet spraviti v šolsko stanovanje. Predmet obravnave je bil najprvo ta, bi li ne kazalo (po predlogu gosp. predsednika kr. šol. sveta) drugo šolsko sobo s prizidavo razširiti. Vi ste rekli »ne«, g. inženir tudi »ne«. Zakaj, ne vem. Da bi se stene porušile, ni misliti, prej se bo streha pri poslopju g. Maksa. Prizidava bi bila, ako ni mogoče novega poslopja zgraditi, vendar še dosti boljša, ko »temeljita adaptacija« hišice g. Maksa, zakaj soba bi potem za več let zadostovala, poslopje bi bilo več vredno, ne bilo bi se treba potikati po tujih hišicah in ne plačevati najemnine.

Potem je sledila ponudba nekega Maksa in vse je šlo ogledat dotično »hišo«, ki bi imela služiti po »temeljiti adaptaciji« za drugi razred, koji je po Vašem zatrdilu »bil dosedaj nedostatan nastanjen«.

Bode li v novih prostorih »dostatan«? Poglejmo! Sedanja soba meri $3'5\text{ m} \times 4'35\text{ m} = 23'925$ ali okroglo 24 m^2 .

Učencev je 63, na enega pride tedaj $0'38\text{ m}^2$ relativno, a če odzvamemo nezasedeni prostor za podij, mizo, omaro in hodnike, absolutno $0'22\text{ m}^2$.

V novi sobi bo to-le razmerje; $7'35\text{ m} \times 4'7 = 34'545\text{ m}^2$ deljeno s 63 = $0'54\text{ m}^2$ relativno ali $0'28\text{ m}^2$ absolutno. To je tedaj dostatni prostor za $0'6\text{ m}^2$ kakor zahteva § 8. m. u. z dne 19. julija 1875, št. 2863.

To razmerje velja za letos, ko je le 63 otrok, a kaj bo drugo leto, ko jih bo okolo 70, kaj tretje, ko jih bo še več itd.

Ad 2. (b) Res je, da je ta soba v prvem nadstropju »hišice«, ki ima v vsi svoji dolžini spodaj svinjake, poleg teh tik poslopja obzidano dvorišče za prešiče; v pritličju je nastanjen ubožen črevljar s svojo ženo, ki vedno tožita, da jima skozi špranje sili gnojnica v stanovanje in zaradi silnega smrada ne moreta poleti odpreti ni oken ni vrat. V prvem nadstropju je »dostatan« prostor za šolo. Sedaj ima proti ulici 3 okna, na svinjsko dvorišče eno, a nad javnim straniščem zopet eno. Ako se tudi ti dve okni zazidati, li ne more smrad tudi okolo ogla? Sam sem izkusil lani poleti, kak strašen smrad vlada v tej okolici. Peljal sem tod mimo nekoč šolske otroke k vodi, a potem nikdar več. Mislim sem, da padem v nezavest.

»Vhod je pri strani po stopnicah, katere se bodo primerno zavarovale.« Res, a izhod bo le naravnost na prosto, kar pa po § 3. alineja 1. citirane postave nikakor ni dopuščeno. Tudi to veli ta postava (§ 2.), da pri šoli ne sme biti gnojišč.

(V dokaz gori navedenim dejstvom pridenem preproste načrte situacije in podobe »hišice«).

Edino res je, da ni na dvorišču malega svinjaka, isti zavzema ves doljni prostor »hišice«.

»Ta soba se je po zvršenih adaptacijah (kakih pa?), katere so v komisijonalnem zapisniku natančno opisane, sprejela kot popolnoma sposobna soba za drugi razred.« Zakaj niste mesto meni veleli razgrajev »tiho!«, da bi bil utemeljil svoje pomisleke in težko da bi se bilo to zgodilo.

Da je letos in še par let izključeno pričeti z zgradbo nove šole, je res, a s pripravami (določitev prostora, sklepanje prošnji za podpore in nabiranjem kakih malih procentov) bi se vse enako lahko pričelo, tega mnenja ne zastopam le jaz, nego mnogo drugih, i predsednik krajnega šol. sveta.

*) Za ta spis je odgovorno uredništvo le toliko, kolikor določa zakon.

Če je soba tako pripravna, zakaj pa je pri zadnji seji kr. šol. svet soglasno isto odklonil in — še mene ni bilo zraven, da bi bil kaj nagovarjal.

Ugovarjal je res le nadučitelj in bil bi tudi kaj dosegel, da so mu, kakor rečeno, kričati pustili govoriti, opirajoč se na svinjak pod poslopjem in na gnoj in smrad, ki vlada tod; a voditelj je njegov ugovor odklonil. Čul sem besede: »Saj so naši fantje vajeni gnoja!«

Ad 3. Res je, da so besede izzvale buren aplavz in hinavsko vpitje klerikalnih surovežev: »V štalo z otroki, v štalo naj gredo!«

Res je, da so večinoma vsi zastopniki, ne glede na njihovo politično prepričanje (bili so, kakor rečeno, večinoma »entre nous«) pritrdili besedam voditelja komisije: »Bravo, gospod glavar!« »Živio, gospod glavar!« Od večih se je slišal klic: »V štalo z otroki!«

Ad 4. Res je, da je šolski voditelj predlagal komisiji, naj bi šla gledat še drugi prostor, a to se je zgodilo ob 1/2 1 uri, ko še ni bil zapisnik sklenjen (Janko pravi »skoraj dovršen«) in ne podpisan in ko so bili zastopniki občin še v zadostnem številu navzoči. Dokaz temu je, da sem bil že 1/4 ure pred poukom, ki prične ob 1 uri, v šoli in bridko tožil soprog-učiteljici, kaj se je z menoj naredilo. Da sem pa tako pozno stavil predlog, da se ogleda drugi prostor, je to, da nisem mislil ne sanjal, da se bo tako »poslopje« spoznalo pripravnim za šolo (omenil sem to gospodu inženirju), a prej v sobi, ko se je morda sklepalo o sposobnosti, nisem bil navzoč.

Umevno je, da se je predlog šolskega voditelja odklonil. Člani komisije iz Postojne so potem ostali le toliko časa v Britofu, da so se lahko pravočasno odpeljali na kolodvor v Divačo. (Prvi vlak v Postojno odhaja zvečer ob 8:23 uri).

Ad 5. Res je, da so bili razgrajči pretežnim delom le klerikalci, zakaj rekrutirali so se večinoma iz posestnikov iz Dol. Vrem (ki volijo razen enega [ki pa ni bil navzoč] vsi klerikalno) in znanega Maksa (ki je zadnjič tudi volil klerikalno). Ne tajim, da bi ne bil vmes tudi kak liberalno voleči »zastopnik«, a pri istem je odločevala želja po maščevanju radi šolskih glob. Drugi navzoči, posestniki iz Gor. Vrem, Famelj in Gorič so se, kakor omenjeno, z malimi izjemami držali pasivno in posvedočili, da res liberalizem človeka oblaži.

Kako je pa »veliki diktator« in šolski nadzornik Janko Dekleva postopal pri vsem tem vprašanju, kaže njegova izjava v neki gostilni: »Kar Janez hoče, to bo, in kar Janez neče, pa ne bo« (menil je zgradbo šole). »Jaz se bom upiral z vsemi štirimi.« Navzoči predsednik kr. šol. sveta je nato pripomnil: »Le, bom pa sam šolo zidal.« Značilno je tudi očitjanje nekega posestnika iz Dol. Vrem, izraženo tudi v gostilni: »Ti si sedaj tak nasprotnik šole, v tem ko si jo prej zagovarjal. Tebi lahko, ti pošiljaš svoje otroke drugam, a kam jih naj pošljemo mi? Zakaj nam raje nisi povedal, da ne bo treba šole takoj plačati, mi bi bili drugače ukrenili.« Slišal sem o priliki komis. ogleda, kako je nekemu posestniku za vrati prigovarjal: »Če vi nečete, kdo vas more siliti.« Naj zadostuje to za sedaj v ilustracijo postopanja »velikega prijatelja šole«.

A kako se imenuje tako delovanje, gospod voditelj? Razgrajči in kričaji, ki nastopajo javno, so mi skoraj ljubši.

»Če se vpoštevajo vse okoliščine, res ni imel c. kr. okrajni šolski svet povoda postopati proti Janku Deklevi, kot okrajnemu šolskemu nadzorniku.«

Da so navedena dejstva resnična, jamčim s svojim podpisom in z zagotovilom, da sem pripravljen zanje odgovor dajati pred komurkoli si bo di; a na uslugo sem tudi z raznimi pojasnevalnimi dopolnili, iz kojih bi se eklatantno razvidelo, kdaj in zakaj se je pričela ta vsega obžalovanja vredna gonja proti nedolžnemu, zakone in ukaze spoštujejočemu učitelju.

Vremski Britof, 12. svečna 1905.

Rajko Justin.

Listnica uredništva.

Poročilo o zadnji odborovi seji »Slovenske šolske Matic« smo prejeli in ga priobčimo prihodnjič. — »Jasni se!«: Vaš članek priobčimo prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 122.

Stajersko.

Na petrazredni, v tretjem krajevnem razredu se nahajajoči ljudski šoli Čadramu sta o Veliki noči 1905 stalno popolniti dve učiteljski mesti.

Redno opremljene prošnje je poslati predpisanim službenim potom do 15. sušca 1905 na krajni šolski svet Čadramu, pošta Oplotnica.

K temu se pripomni, da dobijo učitelji od krajnega šol. sveta za stanovanje letno 60 kron.

Okrajni šolski svet Konjice, 31. januarja 1905.

Št. 51 & 54.

V političnem okraju Ljutomerskem so na sledečih, v 3. plačilnem razredu stoječih šolah učiteljske službe o Veliki noči namestiti, in sicer pri Sv. Jurju na Ščavnici samo stalno, pri Sv. Jurju in na Ščavnici stalno oziroma tudi začasno.

Obeh deželnih jezikov popolnoma zmožni prositelji oziroma prositeljice imajo svoje pravilno, tudi z dokazom avstrijskega državljanstva obložene prošnje po službenem potu vložiti do konca februarja pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru — Gornji Radgoni, dne 1. februarja 1905.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4:32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakihi 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

